

Pojedini brojevi:		Mjesečna pretplata:	
U Beogradu i u krajevima zaposjednutim od a. i. kr. lista po cijeni od	6 halera	U Beogradu i u krajevima zaposjednutim od a. i. kr. lista za jednu i cijenu pošta	2-00
U Hrvatskoj-Slavoniji, Bosni-Hercegovini i Dalmaciji po cijeni od	10 halera	U Beogradu sa dostavom u kuću	2-50
Izvan ovog područja po cijeni od	12 halera	U Hrvatskoj-Slavoniji, Bosni-Hercegovini i Dalmaciji	3-00
		U ostalim krajevima Austro-ugarske monarhije	4-00

Uredništvo: BEOGRAD, Vuka Karadžića ul. broj 10. Telefon broj 83.
Uprava i primanje pretplate Topličino venac broj 21. Telefon broj 25.
Primanje oglasa Kneza Mihailja ul. broj 38. Telefon br. 245.

Br. 316.

BEOGRAD, subota 17. novembra 1917.

Godina III.

Ratni izvještaji.

Izveštaj austro-ugarskog glavnog stožera.

Kb. Beč, 16. novembra.

Talijansko bojište:

Na utoku Plave, pred lagunama Venecije, honvedska odjeljenja svojim upornim radom rasčišćavaju otela su od neprijatelja zemljišta, kojom su prilikom privela preko hiljadu zarobljenika.

U dolini Brente austro-ugarske čete su osvojile mjesto Cismon i tamošnje obostrane visove.

I sjeverno od Aslaga Talijanci su izgubili ponovo nekoliko planinskih položaja, koje su uporno branili.

Istočno bojište:

Nema ništa da se javi.

Arbansko bojište:

Naše čete su posjele linije zapadno od Ohridskog jezera, koje su Francuzi napustili.

Načelnik glavnog stožera.

Izveštaj njemačkog vojnog vodstva.

Kb. Berlin, 16. novembra.

Zapadno bojište:

Pojačana borba vatrenim oružjem rano u zoru na flandrijskom ratnom poprištu duž Ailette i na istočnoj obali Maase. Francuska odjeljenja nadre kroz maglu preko Ailette u naše lpostave, ali su u protivnapadu potisnuta. Preko dana bila je borbeno djelatnost svuda slaba. Nešto je oživjela uveče kod Dixmuidena i južno od St. Quentin.

Od 9. novembra izgubili su naši protivnici 24 letilice. Podnarednik Buckler je tom prilikom izvojevao svoju 26. a poručnik Bangartz svoju 23. pobjedu.

Istočno bojište:

Ništa osobito.

Mačedonsko bojište:

Zapadno od Ohridskog jezera posjeli smo dijelove položaja, koje su Francuzi napustili.

Talijansko bojište:

U prodiranju sjevero-istočno od Gallia s obje strane dolina Brante zauzele su naše čete više talijanskih položaja na visovima. Cismon je u našem posjedu. Na donjoj Plavi pojačala se topnička borba. Blizu mora zarobiše ugarski domobranci u svome prodiranju k zapadnoj morskobranici 1000 Talijana.

Prvi zapovjednik glavnog stana: pl. Ludendorff.

Austro-ugarske čete pred Venecijom. Novi francuski kabinet.

„Zelena guja“.

Njemačko-baltijski pisac na polju kulturne povijesti Viktor Hahn, koji je među ostalima dao jedan od najboljih prikaza Goetheovog života, u svojim aforizmima opisuje rusku narodnu dušu i tu govori o kobnim posljedica, što ih je kod Rusa izazvalo prekomjerno uživanje u alkoholnim pićima. Pošto su se odužili kulturi sa „Šampanjcem“, oni, veli Hahn, udare u rakiju, da se tek tada istinski zadovolje. Gotovo svi pate od „delirium tremens-a“. Većina pati od ovog posljednjeg tek u najblažem stupnju njegovom, to jest samo „gledaju djavolčice“, drugi već „gledaju zelenu guju“, a oni najgori, koje već čeka sigurna smrt, „gledaju krvavog dječka“. „Teško je reći, da li se Rusi u toku svoga sadašnjeg revolucionarnog pijanstva nalaze još u stadijumu „zelene zmije“, ili da li su već dostigli do „krvavog dječka“. Vijesti, koje dolaze sa istoka, toliko su protivurječne i zamršene, da se za sada kao bezuslovno sigurno može utvrditi samo jedna činjenica, na ime, da se u ogromnoj ruskoj državi, rastrojenoj pod udarcima malja središnjih vlasti, „neza ko pije, a ko plaća“. Još nikako nije moguće saznati, je li pobijedio trijumvirat Kerjenski-Kornilov-Kaledin, ili jesu li ova trojica do nogu potučena vojničkim masama odanim „boljševikima“. Za sada se ne opaža ništa drugo do li užasan haos, iz kojega sa svijih strana buktu krvavi plamen strašnog građanskog rata.

Po neumoljivoj logici svjetske povijesnice moralo je nastupiti ono, što se davno unaprijed naziralo i očekivalo: građanski rat. Sudbonosne grješke, što ih u spoljnoj i unutarnjoj politici počiniše Romanovi ili tačnije rečeno njihovi savjetnici, morali su narodi ruske imperije ispaštati na bojištima svjetskog rata, a isto tako, kao što je to bilo u velikoj francuskoj revoluciji, i ovdje su prevratnički valovi izbacili na površinu ljude, kojima je nedostajalo kako potrebna moralna snaga, tako i dar i odlučnost, da bi mogli uspostaviti red i utvrditi ga preko potrebnim zamašnim reformama, za čije bi izvođenje opet morao prije svega zaključiti što prije to bolje mir. No od vjeka kada velika korupcija viših ruskih slojeva, koja je uz to sada još dohranjivana bezbrojnim milijunima francuskog i engleskog mita izazvala je toliku moralnu pustoš, da ni jedan jedini od ljudi, koji su ili jednovremeno u šarenom mješavini ili jedan za drugim bili članovi privremene vlade, nije bio čistih ruku. Tako su tu skoro javljali o Kerjenskomu, da je on prije svoga dolaska na vlast bio punk siromah, da je on svoje veliko imanje, koje je on prema tome stekao za nekoliko mjeseci ne-

ograničene vlasti, blagovremeno sklonio u američke banke.

Protiv revolucija, što su je izazvali „boljševiki“ omogućena je bez svake sumnje ogorčenjem najširih narodnih masa zbog nesposobnosti članova vlade i „sovjeta“, sastavljenoga od 555 članova da u Rusiji stvore samo iole podnošljive prilike. Mornari baltičke flote, petrogradska posada i dopunske vojne jedinice, razmješene po okolnim gradovima prišli su Lenjinovim pristalicama protiv kojih je Kerjenski poveo snage sa sjevernoga krila zapadnoga fronta. Kad se ima na umu koliko raznorodnih i raznokrvnih naroda žive u Rusiji, to se samo po sebi razumije, da se uvijek može naći pukova, koji će isto tako rado pucati na svoje drugove kao god i na protivnika. Tako se oko Petrograda, Moskve i drugih velikih ruskih gradova biju čitave bitke, u kojima se međusobno tuču ruske čete, a u kojima učestvuju dobrovoljno i radnici, dok na selu seljaci ubijaju veleposjednike i dijele između sebe njihova imanja u duhu programa, što su ga iznijeli „boljševiki“ odnosno ukidanje privatne svojine. Davno više niko ne vodi računa o zabranjenom i trošenju rakije; ma da u velikim gradovima i u industrijskim krajevima već odavno vlada glad, poljoprivrednici zadržavaju svo žito kod sebe, da od njega pošlje toliko vremena opet prave ljubljenu „votku“, da bi se do mile volje odali pijanstvu. Razbukitale su se sve strasti, u divljem klanju međusobno se satire Rusija u znaku „zelene guje“ i „krvavog dječka“.

Grđanski rat u Rusiji.

Borbe u i oko Petrograda.

Lenjin i Trocki na brodu „Aurora“. — Poznata sudbina kadjeta.

Kb. Stockholm, 16. novembra.

Ovdje stigli putnici tvrde, da Kerjenski vlada Gačinom i Petrogradom pomoću svog odličnog oklopnog voza. Radnike su silom tjerali u boj protiv Kerjenskoga, ali uzalud. Boljševici su primorali fabrike, da postave bodljikave žice, koje su pošle upotrebene po petrogradskim ulicama za blokiranje. Udešena je blokada i šančevi, a željeznička pruga je u blizini Petrograda iskidana. Još u subotu raspolagao je Kerjenski sa tri vojna zbora. Po istom izvoru zaključila su mnoga četna odjeljenja, da pošalju objave boljševikima. Pronosi se glas, da su Trocki i Lenjin otišli na palubu krstarice „Aurora“. Glavna flota imala bi se odvest u Kronstadt. Opisuje se grozna sudbina kadjeta, zatvorenih u zimskoj palači. Mnogi da su pobijeni, a mnoge da su zlostavljali surovi vojnici.

Petrograd u plamenu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Stockholm, 16. novembra.

„Dagens Nyheter“ javlja, da je Petrograd u plamenu.

Pličkaenje u Petrogradu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Budimpešta, 16. novembra.

„Az Est“ javlja iz Stockholma: Jedan Rus, koji je u subotu otputovao iz Petrograda i sad ovamo stigao, izvještava, da u ruskom glavnom gradu vlada strah i zabuna. Razbojnici su svuda otpočeli svoj posao, tako, da se bolje odjeveni ljudi plaše da izidju na ulicu. Muzej, nazvan Eremitaža, potpuno je opljačkan. Mnogo umjetničkih predmeta nestalo je.

Sjednica radničkog i vojnog savjeta u Petrogradu.

Izveštaj Trockoga o položaju. Kb. Stockholm, 16. novembra.

Prema daljnim izvještajima iz Haparanda, održana je u nedjelju u Petrogradu sjednica radničkog i vojnog savjeta pod predsjedništvom Trockog. Trocki je priznao, da su neka odjeljenja petrogradskog garnizona prešla na stranu Kerjenskoga i da se u njihovim rukama nalazi telefonska glavna stanica. On je dalje izjavio, da su čete boljševika uputile ultimatum Petropravlovskoj ratnoj školi, kojim su pitomci te škole pozvani, da se u roku od 20 minuta predadu, u protivnom slučaju da će se zgrada topovna savrniti sa zemljom. Slični poziv je upućen i pitomcima Vladimirske škole. Trocki je dalje izjavio: Mi smo htjeli da izbjegnemo prolivanje krvi. Ali kako se to pokazalo da je nemoguće, to je ostao jedini moguć put, nemilostiva borba, uništavanje svega i svih. Menjševik Jove je molio za rješenje, koja mu je na zahtjev Trockog zabranjena. Poslije ovoga je Trocki interpelisan o svome radu kao ministar spoljnih poslova i o sadržini tajnih dokumenata. Trocki je izjavio, da je samo 1 1/2 sat proveo u ministarstvu i da nije imao vremena da zagleda u tajne dokumente. Sad je najvažniji zadatak borba protiv Kerjenskoga. Zarobljeni pitomci ratne škole otpremljeni su u Kronstadt. Na prijedlog radničkog savjeta, svima listovima je zabranjeno izlaženje, osim zvaničnog revolucionog lista.

Baltička flota pred Petrogradom. — „Boljševiki“ su ipak pobijedili. — Kijev u kazakim rukama.

Kb. Stockholm, 16. novembra.

Po posljednjim vijestima iz Rusije je opet se čini, da su u Petrogradu pobijedili boljševiki. Prema jednom brzojavu iz Haparande izdao je potpukovnik Muravjev, zapovjednik petrogradskog odbranbenog područja obja-

vu, u kojoj označava kao laž vijest, da su petrogradske čete prešle na stranu Kerjenskoga, te izjavljuju, da su se čete slobodnog ruskog naroda samo povukle iz Gačine, da bi izbjegle prolivanje krvi, i da bi zauzele povoljne položaje izvan Petrograda. U istoj objavi stoji, da u Petrogradu vlada mir. Osim krstarice „Aurora“, „Sofija“ i „Svoboda“ i školskog broda „Afrike“ došlo je od baltičke flote u Petrograd još 6 torpedskih čamaca. Svi su se ukotvili kod nikolajevskog mosta, odakle u slučaju potrebe mogu bombardovati cijeli Petrograd. Prema posljednjim vijestima izvukao je Kerjenski u boj kod Petrograda kraći kraj. „Svenska Dagblad“ donosi iz Haparande brzojav, da je kazakki general Kaledin stigao već na visinu Harkova. „Volja Narodna“ javlja, da je Kijev u kazakim rukama. Kaledin je proglasio ratno stanje u rudarskoj donskoj oblasti. Iz raznih krajeva javljaju se žestoke bitke. U samoj Moskvi je posljednjeg utorka pobrojano 2000 mrtvih. Ipak su se u ovoj varoši sporazumjeli, da se sklopi koaliciono ministarstvo iz svih socijalističkih frakcija. Ali pouzdanim vijesti još uvijek nema, pošto je brzojavna veza sa Petrogradom prekinuta.

Brzojavna veza sa Petrogradom uspostavljena.

Kb. Stockholm, 16. novembra.

Švedski brzojavni ured javlja: Uspostavljena je brzojavna veza sa Petrogradom od 4 sata poslije podne.

Jako uznemirenje u Japanu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Amsterdam, 16. novembra.

Prema jednom ovdješnjem listu javlja „Times“, da su vijesti iz Rusije izazvale u Tokiju jako uznemirenje. Burza se nalazi pod utiscima tih novosti. Ministar vojni grof Terahhi je otkazao manevre. U opšte se misli, da će se Japan odazvati željama sporazumnih sila.

Odnos sporazumnih sila prema novoj vladi.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Zeneva, 16. novembra.

„Central News“ javlja: Poslanici sporazumnih sila u Petrogradu nisu do sad donijeli nikakvu odluku o nepripoznavanju nove vlade. Oni su naprotiv po upustu svojih vlada stupili us'ovno u pregovore s regentstvom radničkog savjeta.

Nepripoznavanje maksimalističke vlade.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Haag, 16. novembra.

Rusko poslanstvo javlja, da ono ne priznaje maksimalističku vladu u Petrogradu.

Gjuro Daničić.

Prilikom 35-godišnjice njegove smrti.

Juče smo u „istorijskom kalendaru“ kratko zabilježili 35-godišnjicu smrti slavnog srpskog filologa Gjuro Daničića, neumornog naučnog pobornika Vukovih reformi, koji je podjednako drag i Hrvatima, u čijoj ga je sredini smrt zadesila, a koji su također zadržali u lijepoj uspomeni prvog sekretara „Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i prijatelja Strossmayerovog“. Daničićev život i rad predstavlja značajan momenat u međusobnom upoznavanju i stvaranju književnog jedinstva između Srba i Hrvata, kao i u jugoslavenskom kulturnom razvitku uopšte. Gjuro Daničić (koji se u stvari prezivao Popović, a ime Daničić usvojio tek dočim je kao književni pseudonim po Vukovoj „Danici“), rođen je 18. aprila po novom 1825. god. u Novom Sadu, gdje je svršio osnovnu školu i srpsku novosadsku gimnaziju. Zatim je učio filozofiju u Požunu i Pešti. Stupivši isprva na pravnički fakultet bečkog univerziteta, predje uskoro na filozofski, i to na filologiju. Upoznavši se sa Vukom, Daničić je ubrzo postao njegov najvratniji i najposobniji pobornik. Pošto se 1845. god. već bio pojavio njegov prvi rad u beogradskoj „Podunavci“, u kojemu se bori protivu nevjetežkih konvencija, koje ne odgovaraju duhu jezika, izdao je već 1847. god. svoj epohalni rad „Rat

Podlistak.

Ravna Gora.

(Ratovanje u Srbiji 1914. — Iz mojih zabeležaka).

Jezovita noć pozne jeseni. Vojnici prolaze kao senke. Moj bataljun stoji mirno, nepomično. Tek je malo prije i stigao kao pomoć na ovaj položaj. Nebom se viju isprekidano oblaci, neka daleka bura goni ih neznano gde. Između njih s časa na čas proviruje mesečeva bleđa svetlost. I mesec bolno izgleda, prolazi vasionom, a njegova bleđa svetlost pada na suho granje i sneg. I mi ne ličimo na vojnike. Oči su nam ispijene od umora i od nespavanja. Usta nam drhte. Obrzi obojeni belilom kararskog mramora. Prave smo senke. Čudne misli spopadaju čoveka, kad na tim senkama spazni puške o ramenu i vidi svetlost bajoneta, koja je svetlija od svetlosti što prodire i dolazi kroz pecepane sure oblake. — Stojimo mirno.

Zašto tako dugo stojimo? Ta mi smo došli na Ravnu Goru kao pomoć. Zašto se ne upućujemo na predstražu, zašto naš bataljun ne ulazi već u borbu? Zašto smo tako dugo prikovani na jednom mestu.

Radoznao, kao što su me bogovi izvoleli stvoriti radoznalog, podjem polako, tiho i nečujno, da ne bi narušio svečani mir ove čudnovate noći.

Vojnici iz moje čete gledaju me i šapću:

— Ode češ?

— Idem da vidim zašto smo se ovde skamenili.

Jedva se programom do komandanta bataljuna. Stao sam u stranu da čujem šta se dogodilo. Komandant razgovara sa jednim kapetanom. Slušam nedahnuce. Čujem svaku reč. Jeza me podilazi, kosa mi se diže na glavi. I nehotice mi se privija puška o rame a leva ruka spušta u džep od šinjela i grčevito steže bombu. Vraćam se nervozan. Sneg škripi pod nogama, upadam skoro do kolena u meki i suhi sneg. U ušima mi još zvuči glas komandanta:

— Ne razumeš, kako se tako što moglo dogoditi. Ako je to istina...

Sav pogružen stigao sam na staro mesto.

Vojnici me saleću s pitanjima:

— Ode si bio? Sta je? Kako je?

— Pa, ovaj... dobro je.

Pridje mi jedan moj dobar drug, jedan inteligentan sećjak, podnarednik. Uхвати me za ruku i prošapta:

— Ti si bleđ, jako si bleđ, što drhčeš tako, govori šta je?

Taj podnarednik bio mi je odličan ratni drug. Od njega nisam bio u stanju da što prikrijem. Odgovorio sam mu kratko:

— Eto šta je, — opkoljeni smo, — bićemo svi zarobljeni.

Moj drug i prijatelj možda se u tom trenutku setio svoje drage žene,

koja ga čeka na domu njegovu s dvoje krasne dečice. Možda se setio mladosti svoje, bogatih polja i vinograda u njegovom smederevskom okrugu. Setio se valjda tihih večeri i bujnog života, koji je tako brzo prošao. On duboko uzdahnu i samo promuća:

— Eh, sudbino, Bog te ubio!

— Slušaj me družo, ja se predati neću. Ne smem, i opet ti velim, ne smem. Ti znaš čime sam se ja do početka ovih ratova bavio, znaš dobro, da sam se, prije no što sam se puške latio, perom borio za naše stvari. U Bugarskoj me dobro poznaju, ali sam tako isto dobro poznat i sa onu stranu Save. Ko zna kako bi prošao, kad bi bio zarobljen. S toga neću i ne smem se predati. Kad bi to učinio sam bi sebi izgledao i suviše bedan.

— Pa šta misliš činiti?

— Evo, ovo će mi pomoći.

Izvadim bombu iz džepa i dignem je u vis.

— Da ona će, družo, svršiti sa mnom ali i sa onim, koji pokuša da me zarobi. Rekoh to, i duši mi beše lakše u onom očajnom položaju.

Oči mi se navodniše, preteški bol pritisnuo mi grud i preseče svaki dalji govor. Pogled mi ode da luta negde daleko. Videh, baš kao na javi, jedno drago mesto u mome okrugu. Učinilo mi se kao da sam kod svoje kuća, da mi je kuća pusta i na njoj da viši crna zastava.

— Da, da, moj dobi družo, meni nije više sudjeno da još jednom vi-

dim moje i dom moj. Moja braća i sestre neće znati za grob moj.

Razgovor naš prekide glas komandirov:

— Treća četa, mirno! Jedan za drugim napred, polako, čuo.

— Oho, šta je ovo?

Išli smo, polako, jedan za drugim. Strašnu tišinu prekida tek poneki topovski pucanj. Nebo se razvedrilo, mesec, jasan i beo, slobodno plovio po nebesnom plavetnilu. Išli smo ceo jedan sat — i počesmo slobodnije disati.

Jest, jest! Eno, tamo između drveta, beli se. Jasno se vidi. To je naš stari položaj! O, Bogovi, dakle ipak nisam zarobljen! Nadjen je prolaz iz teškog položaja. Došla je blagovremeno naredba za otpustanje.

Otstupili smo na naš stari položaj. S njega sam gledao Ravnu Goru. Sivi se ona i belasa ispod mesečevog svetla. Visoka snežna drveta strče u vis kao strašila. Potsećaju me na Golgotu. Zašto? Ne znam. Je li to predosećanje. Ko bi to znao? — Mi smo otstupili, a za nama istim prolazom i ostala odjeljenja, kojima smo mi bili otišli u pomoć. Nekim čudnim slučajem, valjda što protivnik nije dobro poznavao sve bogaze u svome većtom nadiranju prema Ravnoj Gori, mi se spasosmo sigurnom opkoljavanju i zarobljavanju.

U zoru je Ravna Gora bila u protivnikovim rukama.

Engleski admirallitet rekvirira ruske brodove.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Frankfurt, 16. novembra. „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Stockholma: Kako „Novaja Ziznj“ javlja engleski admirallitet je, bez prethodnog pitanja brodarka, rekvirirao 13 brodova ruske dobrovoljne flote, koja je do sad prenašala ratni materijal iz Amerike u Arhangelsk.

Ovo vijesti list dodaje: Prema ponašanju, koje su engleski kapetani ukazali ruskim mornarima, može se zaključiti, kako će oni biti primljeni u Engleskoj.

Godišnjica smrti cara i kralja Franje Josipa I.

Kb. Beč, 16. novembra. Povodom godišnjice smrti Njegova Veličanstva cara i kralja Franje Josipa I. održaće se 21. o. mj. prije podne svečano podušje.

Ministarska kriza u Francuskoj.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Haag, 16. novembra.

U opšte se misli, da se uzrok ministarske krize nalazi u nezadovoljstvu sa međunarodnom politikom vlade. Ko će naslijediti Painlevéa, u ovom je trenutku teško reći. Mnogo se govori o ministarstvu Briand. Ali se opozicija i uticaji, koji bi želili, da na upravu dođe kabinet Clemenceaua. Međutim ne postoje stvarne pretpostavke, da je lično neprijateljstvo između njega i Poincaréa otklonjeno. Kad bi taj slučaj postojao, onda bi bila otvorena vrata jednom nacionalnom koncentracionom kabinetu. U hodičnicima komore danas poslije podne se govorilo da su najozbiljniji kandidati za ministra predsjednika Clemenceau, Viviani, Barthou, Pam i Briand. Vjerovatno da će se večeras znati ime one ličnosti, kojoj će biti povjeren sastav novog kabineta.

Novo Clemenceau-ovo ministarstvo.

Kb. Paris, 16. novembra. „Havas“ javlja: Clemenceau je preuzeo dužnost, da obrazuje kabinet.

Uzdman položaj Lloyd George-a.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Rotterdam, 16. novembra.

Parlamentarni izvijestilac Nicholson piše u „Daily News“: Govor Lloyd Georgea u Parizu stvorio je vrlo ozbiljan politički položaj. Prije svega su konzervativni članovi kabineta, i to skoro svi, jako ogorčeni, što im Lloyd George nije prethodno saopštio sadržinu svog govora. Sve kad bi govor i odobrili, što svakako ne bi bio slučaj, smatrali bi kao načelno pitanje, da takav govor treba držati u Engleskoj a ne u Parizu. Konservativna stranka u donjem domu je većim dijelom protivna izjavama Lloyd George-a. Šta više, ona taj govor označuje kao njemačko-prijateljsku propagandu.

Prema drugom brzojavu „Rotterschen Couranta“ može se šta više računati i sa političkom krizom.

Parlamentarni saradnik „Daily Telegrapha“ izjavljuje, da u hodičnicima donjeg doma vlada velika uzrujanost zbog teškoća, koje su postale tim političkim položajem. Mnogi su parlamentarci mišljenja, da je Lloyd George trebao svoj govor da drži u donjem domu, i to u tajnoj sjednici. Listovi izjavljuju, da je Lloyd George vrlo ozbiljnim tonom govo-

rio, koji se jako razlikuje od njegovog ranijeg držanja.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Haag, 16. novembra.

Prema posljednjim vijestima, koje su ovamo stigle i koje kazuju da je cio dosadašnji sklop sporazumne politike uzdman, naginje se mišljenju, da još nije izbila kriza u liberalnoj politici, da naprotiv vjerovatno više govori o tome, da će Asquith ponovo ući u kabinet i da će Lloyd George ostati na upravi. Odstupanje Painlevéa je prije posredno jačanje Lloyd Georgea nego li slabljenje njegovog položaja. Londonski dopisnik „Manchester Guardian“ a misli, da će Robertsoti i Haig možda zaprijetiti svojom ostavkom u savjetu vojske, ali sve i kad bi se dogodilo, vlada bi ipak ostala pri svojoj politici.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Amsterdam, 16. novembra.

„Algemeen Handelsblad“ javlja iz Londona: Pariski govor Lloyd George-a izazvao je u parlamentu i u svim ostalim krugovima veliko iznenađenje. Ministar predsjednik, koji se sad nalazi u Londonu, prisustvovaće sutrašnjoj sjednici u donjem domu i vjerovatno će dati svoju izjavu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Rotterdam, 16. novembra.

„Morningpost“ piše, da ratni savjet sporazumnih sila, koji je u planu Lloyd Georgea, neće imati ni ono jedinstveno ni onu silu, kojom raspolaže Hindenburg. Od sada će i na polju vođenja rata biti gornji i donji dom. Donji dom moraće da anulira pregovore od Rappala.

Ofenziva protiv Italije.

U širokom frontu prema jugu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Ratni stan za štampu, 16. novembra.

Dok na donjem toku rijeke Piave saveznici pod zaštitom svog topništva vrše potrebne pripreme za prijelaz i dalja velika preduzeća, dovršuju bočne vojske iz istočnog Tirola i Koruške u planinama svoj rad prečišćavanju. U istočnom Tirolu nema više neprijatelja, zapor Brente kod Primolana zajedno s visinskim utvrđenjima, koji njime vladaju, sa svim je otvoren, veza naših boračkih snaga na gornjoj Piave i dolini Brente kao i visoravne „Sedam opština“ je uspostavljena. Te boračke snage pod jakom zaštitom kreću se naprijed u prostoru „Sedam opština“ širokim frontom prema jugu, a u tome kretanju im je dobro došla nova mreža puteva, koju su Talijani u toku rata sagradili. Koliko je materijala neprijatelj izgubio u tim planjskim predjelima, može se približno ocijeniti, kad se kaže, da je za prenos materijala koji je samo na Krnu uzidan bio, naša posada predvidila vrijeme od tri mjeseca. U trenutku, kad su prethodnice naših bočnih četa u prostoru sjeverno Bassana prispjele na ivicu ravnice, za Talijane se ponovio položaj, koji ih je u svoje vrijeme primorao bio da napuste front Tagliamenta.

Pomoćne čete u pričuvi. (Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Zürich, 16. novembra.

Iz izvještaja milanskih listova o položaju može se viditi, da su se francusko-engleske čete, koje su prispjele u gornju Italiju prikupile, dosta daleko iza fronta. One će vjerovatno poslužiti u prvom redu kao pričuva, pa da u danom trenutku udju u borbu na slabim mjestima fronta. Međutim Talijani ne odobravaju tu taktiku. „Corriere della Sera“ veli, da se ta taktika, koja je dobro oprobana u ratu na položajima na zapadu, gdje su čete često puta na

Karta talijanskog bojišta od Asiaga pa sve do Venecije.

hiljadu kilometra iza fronta koncentrisane, ne može uvijek pokazati kao korisna u pokretnom ratu.

Moralni i materijalni poraz Talijana.

Kb. Bern, 16. novembra. Dogadjaji u Rusiji izgleda da su dogadjaji u Italiji potisnuti u drugi red. Listovi, a na prvom mjestu „Matin“, upozoruju na opasne operacije Hötendorffa, a Herve izjavljuje u „Victoire“, da sadanje povlačenje Talijana ni ukoliko ne liči na povlačenje Francuza poslije bitke kod Charles Roi. Talijanska vojska je moralno i materijalno daleko teže pogodjena nego li francuska u avgustu 1914. Herve kritikuje mjere, koje su sporazumne sile do sad preduzimale. Diverzije ofenzive na francuskom frontu nijesu dovoljne, da otklone nesreću od Italije. Velika hitka mora se primiti u Italiji i tamo se ona mora voditi. I sa sporazumnim ratnim savjetom Herve nije zadovoljan. Obrazovan je savjet od nekoliko generala, mjesto da je na čelo vojske od istočnog mora do Jadrana postavljen jedan odgovorni generalisim. U tome se nalazi tajna njemačkih pobjeda. Kakva nova katastrofa mora još postići sporazumne sile, pa da ta istina pukne pred očima njihovih vlada?

Bugarsko odlikovanje baruna pl. Arza.

Kb. Sofija, 16. novembra. Bugarski kralj Ferdinand prilikom svoga puta na talijanskom frontu odlikovao je načelnika glavnog stožera austro-ugarske vojske generala pješadije baruna pl. Arza redom za hrabrost II. razreda.

Vojna katastrofa Italije.

Kb. Berlin, 16. novembra. Wolffov ured javlja: Ogroman poraz, koji je pretrpio „jedinstveni front“ sporazumnih sila u Italiji, pretvara se u jednu od najtežih katastrofa u cijelom ratu. Ne samo što su svi planovi sporazuma za 1918. uništeni u toku ciglih triju sedmica, nego je i materijalni gubitak, koga su koncem oktobra pretrpjele Engleska, Francuska, Amerika i Italija, tako ogroman, da ne može doći do naknade, bez ozbiljne štete na drugim frontovima. Ogromni gubitak topova — okruglo 2500 — nadmaša mironodopski artiljerijsko stanje Italije, a za saveznike znači silan dobitak u teškoj artiljeriji i municiji. Za pretpregu ove ogromne količine topova trebalo bi samo konja 20.000, a za posluhu više nego 30.000 artiljeraca. Prosječni troškovi izgubljenog topovskog materijala iznose po površnom računanju više od jedne četvrtine milijarde. Kolika je vrijednost izgubljene municije, koju je Cadorna bio spremio za 12. sočansku ofenzivu, ne

može se ni približno procijeniti. Uz to dolaze nepregledni brojevi mašinskih pušaka, sprava za bacanje mina, obrazina za gas, prtljaga, automobilskih kolona, pušaka i ostalog ratnog materijala.

Poostreni podmornički rat. NOVA POTAPLJANJA.

Kb. Berlin, 16. novembra. Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu potopile su naše podmornice ponovo 13.000 bruto registrovanih tona. Među potopljenim brodovima bio je jedan veliki parni brod sa tovarom gvozdja, koji je pucnjavom istjerman iz pratnje. Načelnik admiralskog stožera mornarice.

Prvi „War Clover“ potopljen.

Kb. Berlin, 16. novembra. Prema izvještaju listova je još 19. oktobra potopljen prvi američki „War Clover“, koji je 20. septembra sa 8000 tona otplovao iz Malte, na domaku svoga mjesta opredjeljenja.

Za finsku samostalnost.

Socijaldemokrati protiv gradjana.

Kb. Haparanda, 16. novembra. Finska socijalistička stranka stavila je gradjanima ultimatum, u kome prijeti opštim štrajkom, ako se ne prizna izjava za nezavisnost od 10. jula. Socijalisti ne priznaju postavljeni direktorij.

Nevolje sporazumnih sila.

Kb. Bern, 16. novembra. Govoreći o posljednjim govorima Poincaréa i Lloyd Georgea piše „Basler Nationalzeitung“: Izjave francuske i engleske vlade pokazuju vrednu pometenost, a ko ih umije da čita, mora uvidjeti, da oni daleko bolje kazuju o velikoj nevolji sporazumnih sila, nego li vijesti o maksimalističkoj revoluciji i o talijanskom frontu. Iz svih govora prvaka sporazumnih sila vidi se, da oni i ne slute, na koji način mogu zadobiti rat, ali nemaju smjelosti da to otvoreno kažu svojim narodima. Iz tona njihovih govora izlazi, da to narodli sve više shvaćaju i da unutarnje jedinstvo sve više puca u komade. — Pretresajući francusku ministarsku krizu piše „Züricher Post“: Inače je ministarstvo Painlevéa bilo na slabim nogama. Dogadjaji u Italiji zadali su mu smrtni udarac. Mora se priznati, da je

slom na talijanskom frontu duboko potresao javno mnijenje u Francuskoj. U istom je pravcu uticala i maksimalistička revolucija, koja je mnogo jače i opasnije ispoljila avet mira između Rusije i središnjih vlasti i time ojačala njemački zapadni front. — Velika štampa misli, da je Painlevé oboren iz isključivo unutarnjo-političkih uzroka.

Najnovije brzojavne vijesti.

Branting ide na odsustvo. (Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“) Budimpešta, 16. novembra. „Az Est“ javlja iz Stockholma: Branting ide iz zdravstvenih obzira na jednomjesečno odsustvo. Vijest o njegovoj demisiji pobija se.

Grad i okolica.

Dnevni kalendar.

Danas je subota 17. novembra, po starom 4. novembra. — Rimokatolici: Grgur čudotvorac; pravoslavni: Jantije Vel. i Nikanor.

Casnička i činovnička kasina otvorena je do 12 sati u noći.

C. i k. vojnički dom: Citanica, soba za pisanje i igranje, kantina. Otvoreno od 7 sati izjutra do 9 sati uveče. Slobodan pristup svakome vojniku.

Beogradski orfeum (u zimskom pozorištu, prije Boulevard): Početak predstave u 8-30 uveče.

Kinematografi: Vojni kino u Kralja Milana ulici 56 (Koloseum): U 6 sati uveče predstava za vojnike, a u 8-30 sati uveče predstava za časnike. — C. i k. gradjanski kino na Terazijama br. 27 (Paris): U 6 sati uveče predstava za gradjanstvo.

Posljednji električni voz za Topčeder kreće od spomenika u 7-30 uveče, a iz Topčedera za Beograd u 8 sati uveče, a nedjeljom u 11 sati noću.

Noćna služba u ljekarnama: U sedmici od 11. do uključivo 17. novembra obavljaje noćnu službu u Beogradu ove ljekarne: Selaković, Kneza Mihajla ulica 45; Viktorović, Terazije 28; Prendić, Kralja Aleksandra ulica 64; Stojić, Sarsjevska ulica 70.

Red vožnje parobrodom iz Beograda u Zemun: 7, 8, 9, 10, 11 i 12 sati prije podne; 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 sati poslije podne. Iz Zemun a za Beograd: 6-30, 7-30, 8-30, 9-30, 10-30 i 11-30 pr. podne; 1-30, 2-30, 3-30, 4-30, 5-30, 6-30 i 7-30 posli. podne. — Iz Zemun a u Pancsovu: u 6 sati ujutro i u 12 sati u podne. — Iz Pancsove u Zemun: U 8-30 sati prije podne i 3 sata poslije podne. — Ladja, koja vozi između Zemun a Pancsove i obratno ne pristaje u Beogradu. — Brodarski saobraćaj Sabac—Smederevo. Polazak iz Beograda za Sabac: srijedom i subotom u 7-30 sati ujutro; iz Sapa za Beograd: četvrtkom i nedjeljom u 7 s. u jutro; iz Beograda za Smederevo: četvrtkom i nedjeljom u 3 sata poslije podne; iz Smedereva za Beograd: utorkom i petkom u 8 sati u jutro. — Brodarski saobraćaj između Beograda i Budimpešte: Brod iz Beograda za Budimpeštu kreće svakoga dana u 5 sati izjutra; brod stiže u Budimpeštu drugoga dana u 5-30 sata poslije podne. — Iz Budimpešte za Beograd kreće brod svakoga dana u 8 sati prije podne; u Beograd stiže taj brod drugoga dana u 7-20 sati poslije podne. — Brodarski saobraćaj između Zemun a Szegeđa: Odlazak iz Zemun a prema Titulu, Szegeđu: U ponedjeljak i četvrtak u 12 sati u podne. Dolazak u Szegeđu: U utorku i petku u 1 sat poslije podne. — Odlazak iz Szegeđa prema Titulu i Zemenu: U srijedu i nedjelju u 6 sati u jutro. Dolazak u Zemun: U srijedu i nedjelju u 6-40 sati uveče.

Kretanje parobroda za vojnike. Odlazak iz Zemun a Beograda u Oršovu svakoga ponedjeljka, srijede i subote. Odlazak iz Beograda u 5 sati izjutra, dolazak u Oršovu u 3 sata i 10 minuta poslije podne. Iz Oršove u Zemun i Beograd svake nedjelje, utorka i četvrtka, odlazak iz Oršove u 5 sati izjutra, dolazak u Beograd u 8-30 sati u večer.

Botanička bašta. Otvorena utorkom, četvrtkom, nedjeljom i praznicima.

Posjet bolesnica u bolnicama: U bolnici „Brčko“: od 2-4 sata poslije podne. U bolnici „Brinn“: od 9-30-12 sati prije podne i od 2-4 sata poslije podne. — U c. i k. gradjanskoj bolnici: u utorku, četvrtak i nedjelju od 1-3 poslije podne.

Kužna bolnica: Posjeta nije dozvoljena. Obavještenja o bolesnicima dnevno od 11 do 12 sati prije podne na ulazu u baštu bolničke zgrade sa strane Vidinske ulice.

Vojno parno toplo kupatilo u Car Dušanovoj ulici. — 1. Kupatilo u kadama: a) Za vojne osobe otvoreno radnim danima od 7 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a nedjeljom i praznicima od 7 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — b) Za gradjanstvo radnim danima od 9 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a nedjeljom i praznicima od 9 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — 2. Parno kupatilo za časnike inijam ravne činovnike otvoreno je utorkom, srijedom, petkom i subotom od 7 sati prije podne do 5 sati poslije podne, a nedjeljom i praznicima od 7 sati prije podne do 12 1/2 sati u podne. — Za gradjane muškog pola otvoreno je parno

za srpski jezik i pravopis“. Dok se Vuk kao samouk protiv svojih protivnika naučnika mogao braniti samo prirodnom logikom stvari, razlozima zdravog razuma, upućujući na ukupan narod kao neumitnog svjedoka, to ih je Daničić pobijao njihovim vlastitim oružjem — strogo naučnim, filološkim razlozima. Vele, da je poslije Svetića najveći protivnik Vukov, dr. Jovan Stejić, pročitašvi „Rat za srpski jezik i pravopis“ uzviknuo: „Ovakvo još nije pisao nijedan Srbin!“. 1850. god. izdao je knjižicu, u kojoj se okrenuo protiv drugog jednog Vukovog protivnika, Vasilija Lazića, a 1864. god. najzad je konačno pobio sav filološko-polemiki rad Miloša Svetića. No ovo je sve negativan, polemički rad. Svoj pozitivni rad pak započeo je Daničić 1850. god. „Malom srpskom gramatikom“, a idućih godina obradivao je sistematski sve pojedine dijelove njene. Kao prvi dio toga rada izšlo je djelo „O srpskim akcentima“. Docnije je nastavio rad u „Glasniku Srp. učnog društva“ i u „Radu“ Jugoslovenske Akademije. Kao drugi dio svoje velike gramatike izdao je 1876. god. u Beogradu, a 1877. god. u Zagrebu djelo „O osnovima i korenima srpskog jezika“. Treći dio predstavlja djelo o oblicima (1863. god.) i istorija oblika (1874. god.), a četvrtim se dijelom može smatrati „Srpska sietaksa“, koja je prvi put izašla još 1858. god. i koja se može smatrati prvim i najvećim poslom ove vrste kod Srba. No Daničić se nije zadržao na toj vrsti

rada. Kao drugi dio svoga plodnoga rada izabrao je Daničić objavljivanje starih srpskih i jugoslovenskih književnih spomenika. Tako je izdao radove Domentijana, Teodosija, arhiepiskopa Danila, nekih dubrovačkih pisaca, Nikojsko Jevan-gjelje itd. Najzad treba pomenuti prevodilački rad Gjure Daničića. Ova-mo spada prije svega njegov klasični prijevod starog zavjeta, prijevod „Istovoj srpskog naroda“ od A. Majkova itd. Najzad je on udario temelj radu na velikom riječniku srpsko-hrvatskom jeziku, koju je nastavila jugoslovenska akademija. Što se života Daničićevog tiče, to je on pedesetih godina u Beču bio učitelj srpsko-hrvatskoga jezika knjeginje Julije, supruge knjaza Mihajla. 1856. godine pozvat je u Beograd da primi mjesto bibliotekara narodne biblioteke, na kojemu je mjestu konačno utvrdjen 1859. godine, kada je stupio u srpsko podanstvo. Poslije toga bio je profesor na liceju do 1864. godine, a 1865. godine bio je neko vrijeme sekretar ministarstva unutrašnjih djela. Te se godine preselio u Zagreb, gdje je po preporuci slavnoga biskupa Strossmayera postao prvi sekretar jugoslovenske akademije. Na tom je mjestu ostao do 1873. godine, kada se vratio u Beograd za profesora velike škole. Svojom radom u Zagrebu Daničić je mnogo doprineo kulturnom i književnom jedinstvu između Srba i Hrvata. Baveći se naučničkim poslom u Zagrebu Daničić je tamo preminuo na 16. novembra (po nov.) 1882. godine (daleke juče se napunilo rovan 85 godina od njegove smrti). Posmrtni ostaci njegovi prenešeni su u Beograd i ovdje svečano sarañeni 26. novembra po

novom kod crkve sv. Marka. Docnije mu je podignut poznati spomenik na Kalemegdanu. Jovan Bošković veli o Daničiću „Vuk je udario temelj, na kome se mogla izdati sva duhovna obrazovanost današnjih Srba, a Daničiću pripada ne mala zasluga, da je jedan glavni dio te zgrade izveo. Vuk je izneo blago srpskoga jezika, a Daničić se, izučiv sadašnje stanje vrnuo u predjašnji život jezika, te je u nauci o srpskom jeziku zaveo istorijsku školu i poredjenu nauku o jezicima.

HALI PODLISTAR.

Koliko Slovenaca živi u Italiji.

Sigurno je malo kome poznato, šta u Italiji imade priličan broj Slovenaca, koji su uprkos toga što su posvema od-cijepljeni od materinske zemlje, sačuvali svoj jezik. Venecijanski Slovenci nastanjuju područja između Udina i Gorice, te na brjegovima na sjeveroistoku Venecije do Pontebe. Od gorčkih brda do Ponteba i Udina može se proći samim slovenskim područjima. Oni žive u najboljim odnosajima s Talijanima, koji stajuju u ravnici, te ovi smatraju svoje slovenske susjede Talijanima, premda sačinjavaju jedno kompaktno tijelo od 33 hiljada Slovena. Oni su uvijek spadali pod upravu Venecije. Osim toga imadu međusobno neku autonomiju, te su birali svog „kneza“ koji je njima upravljao a stari pripovijedaju, da su nekoć imali i kraljicu. Još se danas vide ruševine kraljevskog dvorca. Blizu ovoga nalazi se jedna velika špilja (jama), koju su u

slučaju pogibelji upotrebljavali kao tvrđjavu. Špilja je vrlo duga, te treba 4 sata, da se prođe od jednog kraja do drugog. Iznutra je lijepo uređena, što više u jednom kraju ima crkva sv. Ivana.

U toj se špilji dugo zadržavala kraljica, a pola sata daleko u dolini nalazio se neprijatelj. Kraljica se držala tako dugo, dok nije preostalo još samo jedno tele i vreća „pulžane“ (neka vrsta pečma), a onda je dala kožu teleta i vreću s „pulžanom“ baciti niz pećinu, te poručila neprijatelju, da može čekati još toliko godina koliko u vreći imade zrna, a na koži dlaka, ali pobijediti ne će.

Mnogi Turci našli su smrt u dolini Nedžije u borbi sa Slovincima. Nedžija izvire u Kraškim Alpama. Uz Nedžiju znatnije je mjesto, koje nastanjuju Slovenci Sv. Petar (Spjetar) župa sa 12.000 duša. Zbog veličine razdijeljena je župa na više opština. Merzin, Ronc, Matajur, Tertimon, Lander, Brisca, Lac, Ažla, Bernas, Cerni verh, itd. Druga je velika župa Sv. Leonhardt, koji broji oko 10 hiljada duša, sami Slovenci, dalje su nekoje župe s pomiješanim stanovništvom. Oko 5.000 duša nalazi se u Resiji između Udina i Ponteba.

Venecijanski Slovenci žive prema patrijarhalnim običajima. U kući imade po više porodica, a vlast imade nad čitavim gospodarstvom uvijek onaj sin, kojega otac na samrtni blagoslovi. Ti su ljudi dosta imućni. Tlo je dosta plodno, što se tiče žita, vinograda gotovo i nema. No većinom se bave trgovinom, da tako namire svoje potrebe.

Jezik je pomiješan sa talijanskim riječima, te nešto njemačkim.

II. SIMPHONIJSKI KONCERT

C. i K. GARNIZONE GLAZBE

POD LICNIM VODSTVOM

Kapelmajstora Piro i sadejstvom istaknutih snaga veštačkih

U KORIST FONDA ZA UDOVE I SIROČAD.

Ponedjeljak 19. o. m.

Sala pozorišna, Terazije 25.

BUFFET

će biti od strane c. i k. oficirske menage I MGG|S
Pristup je dozvoljen i građanstvu i karte važe kao propusnica (Passierschein).

kupatilo ponedjeljkom i četvrtkom (ako u te dane ne pada kakav praznik) od 9 sati prije podne do 5 sati poslije podne. — Časnicima i njima ravnim činovnicima stoji na volju da se služe parnim kupatilom i u dane određene za građanstvo (ponedjeljkom i četvrtkom). Blagajna se zatvara radnim danima u 12^{1/2} sati, a nedjeljom i praznicima u 12 sati u podne.

u Zagreb, gdje je na današnji dan 1881. god. umro. Medaković je znamenit i sa svoje popularno pisane „Istorijske srpskog naroda“ (četiri knjige, 1851.—1852. god.) i kao izdavač mnogih djela uglednih književnika i naučnika, kao G. Daničića, Božićara Petranovića, Jovana Boškovića itd. Veliku popularnost u najširim masama narodnim uživao su njegovi kalendari „Godišnjak“ i „Lasta“.

Pomoć za novembar.
Priznanice za pomoć za mjesec novembar izradjene su do broja 5200 i mogu se danas dobiti u uredima okružnog zapovjedništva Beograd-grad u Kralj Aleksandrovoj ulici broj 5 u sobi broj 57 od 8 do 10 sati prije podne.

Istoga dana, odmah po prijemu priznanice prije podne blagajna c. i k. okružnog zapovjedništva Beograd-grad isplaćuje i pomoć.

Kako prilikom prijema priznanice, tako i same pomoći, potrebno je imati uzastojno redarstvenu legitimaciju, radi ustanovljenja identičnosti.

Nadjena ženska ručna torbica.
Juče prije podne nadjena je na Terazijama jedna crna ženska ručna torbica. Vlasnica je može primiti u uredništvu „Belgrader Nachrichten“ svako poslije podne.

Red tramvajskog saobraćaja.
I. pruga Kalemegdan. Prva kola polaze u 6 sati i 10 časaka izjutra. Posljednja kola polaze iz Makenzijeve ulice u 7 sati 55 časaka uveče. II. pruga c. i k. vojno gradjevinsko odjeljenje. Polazak u 7 sati izjutra. Posljednja kola polaze sa željezničke stanice u 7 sati uveče. V. pruga Kralja Aleksandra ulica. Polazak sa Trkališta u 6 sati 26 časaka izjutra. Posljednja kola polaze sa Terazija u 8 sati i 30 časaka uveče. VI. pruga gubernijska zgrada. Polazak za Topčider u 6 sati i 15 časaka izjutra. Posljednja kola polaze iz Topčidera u 8 sati, a nedjeljom u 11 sati uveče.

Nabavka alata.
Opštini grada Beograda, potrebno je, da se nabavi:
30 komada drvenih kolica okovanih;
20 „ gvozdenih lopata;
10 „ pljukova;
20 „ čekliji;
20 „ gvozdenih vila;
20 „ češagija za timarenje stoke; i
20 „ četaka.

Dnevna temperatura u Beogradu.
16. novembra. Maksimum u sjeni 3,7 (prema predjašnjem danu —1,4), na suncu 6,1 (—1,7); temperatura zemaljske površine 5,9 (—2,—), Celzijevih stepeni.
Vrijeme na Balkanu.
16. nov. 7 sati ujutru. Na cijeloj oblasti jako opadanje temperature, oblačno i mutno. Osim Erdelja i Istočne Bugarske svuda oborine; gdje gdje neprestano. Od 15.—16. novembra u milimetrima: 10,5.

Iz Hrvatske i Bosne.

Za mirovinsku zakladu hrvatskih novinara.
Prva hrvatska štedionica u Zagrebu je zaključila, da sa prinosom od 50.000 kruna stupa na čelo akciji, koju je pokrenulo hrvatsko novinarsko društvo u svrhu osnutka mirovinske zaklade za hrvatske novinare.

Iz beogradske ženske gimnazije.

Upisivanje učenica u privatnu žensku realnu gimnaziju u Beogradu, Zorina ul. br. 55, obaviće se: 19. novembra za I. i II. razred; 20. novembra za III., IV. i V. razred i 21. novembra za VI., VII. i VIII. razred od 8 i po do 11 i po sati prije i 2 i po do 4 i po sati poslije podne.

Upis se izvršuje ličnom prijavom. U školi će dobiti prijavi list, koji će svaka učenica sama popuniti.

Sve učenice položiće pri upisu 5 kruna upisnine i 30 kruna školarine za mjesec decembar. Školarina se plaća mjesečno unaprijed po 30 kruna.

U I. razred upisivaće se učenice, koje su od 1913.—1914. školske godine na ovamo svršile IV. razred osnovne škole po školskom svjedočanstvu ili u nedostatku ovoga po uvjerenju opštinskoga suda.

U ostale razrede upisivaće se učenice, u nedostatku svjedočanstva, pa štampanom školskom izvještaju one škole u kojoj su svršile razred.

Ova školska godina imaće dva tečajja: do polovine marta i kraja jula 1918. godine. Učenice, koje u drugoj polovini marta polože ispit sa vrlo dobrim uspjehom, prevode se početkom aprila u stariji razred, tako, da se izuzežno za ovu školsku godinu mogu svršiti dva razreda. Krajem jula prevode se učenice u stariji razred bez ispita po godišnjem uspjehu.

Učenice, koje su se do sada privatno spremale, mogu do kraja ovog mjeseca polagati ispite iz jednog ili dva razreda radi prelaska u još stariji razred. Za ovaj ispit plaća se pristojbo od 20 kruna i po 4 kruna od svakog predmeta.

Učenice, koje ne žele pohađati školu, već hoće i dalje kod svojih kuća privatno da se spremaju i samo ispite da polazu, dužne su se prijaviti do 15. decembra ov. god. upravi ove škole, koja će ih upisati, dati im nastavnu osnovu i odrediti dan za polaganje privatnog ispita. U prijavi treba naznačiti iz kojih se razreda spremaju i ko ih sprema. Ali ako su te učenice krajem ovoga mjeseca polagale i položile ispit iz dva razreda, mogu odredjenog dana, na kraju školske godine, polagati ispit samo iz jednog razreda. I za ove ispite plaća se pristojba u 20 kruna od predmeta. Dan početka škole biće objavljen na vrijeme preko ovog lista.

Uprava škole.
Zorina ul. br. 55.

Narodna privreda.

Kemija u službi poljoprivrede.

Obaveze prema porodici, društvu i državi tjeraju ratara, koji živi od svojih ruku i svoga imanja, da sa svoje zemlje svake godine sklone što veću žetvu. Ali se ne smije za samom žetvom slijepo letjeti. Po skupe novce, prekomjernim ili u ludo utrošenim radom postignuta žetva ne odgovara svrsi, a nerazumno obrađivanje njiva isisava zemlju, dok se napoljetku ne umore i ratar i zemlja. Unas ratar će se ponositi svojom žetvom samo u tom slučaju, ako je postigne žetvino, umjerenim radom i štedeci i stoku i zemlju.

Vještinu ovakvog obrađivanja zemlje zovemo poljoprivredom ili agrikulturom.

Poljoprivredni poslovi su veoma razgranati; njma se bave razne nauke. Kemija u službi poljoprivrede uči nas: od čega je sastavljena biljka; pod kojim pogodbama ista biljka raste i napreduje; od čega je sastavljeno tle, na kome njegujemo biljku; od čega su sastavljene pojedine vrste đubreta, i rasvjetljava nam ulogu đubreta u zemlji. Ona tumači, zašto se ovi ili oni poslovi, koje ratar obično nesvjesno svršava, moraju izvesti, i kako se i zašto baš tako vrše, a ne drukčije, te baš time, što sve to seljaku, odnosno zemljoradniku protumači, kemija budi u njemu ljubav prema onoj crnoj grudni, na kojoj i od koje živi i u koju će leći.

Kad malo dijete dobije u ruke igračku, ono je promotri pažljivo spolja, pa onda kida, da vidi šta je i od čega je iznutra. Taj su isti nagon osjećali i mladi, prvi narodi, i sami su sebi zadavali zagonetku, kako izgleda čitav svijet iznutra, tj. od čega je načinjena zemlja, voda i vazduh za svim rastinjem, biljkama i životinjama. Mudrac Tales je učio, da je sav svijet načinjen od vode, Anaksimena da je svijet načinjen od vazduha, a Heraklit, da je svijet postao od vatre, toplote. Empedokle je ovim trima materijama dodao još i zemlju i držao je da priroda miješanjem ove četiri osnovne materije pravi sve moguće, baš

kao što slikar od nekoliko osnovnih boja miješanjem pravi svakovrsne boje.

Dok su tako stari mudraci nagađali od čega će biti sastavljeno sve, što ispunjava neki prostor, današnja kemija uči nas, i to ne na osnovu golog razmišljanja, nego na osnovu dugog istraživanja i ogleda, da u prirodi ima oko osamdeset vrsta materije, od kojih je načinjeno sve u svijetu, što ima neku težinu. Te vrste materije zovemo elementima, stihijama. Neki elementi, kao npr. sumpor, ugljenik (čist uglj), zlato, srebro, živa, bakar, kisik, azot nalaze se u prirodi gotovi, slobodni, sami za sebe, ili pomiješani jedan s drugim; ali velika većina elemenata pada se u priručje i u životu u kemijskim spojevima.

Između smjese elemenata i kemijskog spoja stoji velika razlika. U smjesi sačuva svaki element svoje osobine i u smjesu možemo metnuti koliko god hoćemo ovog ili onog elementa. Kemijski njeđinjani elementi naprotiv, gube svoje pređašnje osobine u tolikoj mjeri, da ih ne možemo razmatranjem poznati. Kisik je npr. vazdušast, bezbojan plin, u kome goriva jače i brže gore nego u vazduhu, i vodi je takodje bezbojan plin, koji se može zapaziti u vazduhu. Smjesa od ova dva plina mora opet biti plin, bezbojan, zapaljiv. Ali njihov kemijski spoj nije više u običnim prilikama plin, nego tekućina, kojom vatra gasimo, koju pijemo; njihov je spoj voda. Ugljenik je čvrsto, obično crno, a sumpor čvrsto i žuto tijelo. Njihova smjesa je opet čvrsto, ni crno ni žuto tijelo, a njihov spoj je bezbojna tekućina, koja lako vri, rastapa masti, te koju sipaju u zemlju oko čokoča protiv filoksera. U kemijsko njeđinjane ne možemo metnuti jednog elementa koliko hoćemo, nego on ulazi koliko mu je od prirode propisano. Tako ćemo u vodi uvijek naći na jedan gram vodika osam grama kisika, a kad bi nam, i ispaljo za rukom, da uvedemo više ili manje kisika u spoj s vodikom, ovo novo njeđinjane jamačno ne bi bilo voda, nego nešto drugo.

Elementi su stalni, ne mogu se uništiti. Ni priroda ni kemičar ne prave nikad novih vrsta materije, novih elemenata, nego samo spajanjem i rastavljanjem daju nove oblike onima, koji su već tu. Kemičar, dakle preradjuje, oplemenjava materiju, a to ratar i ratar. Kad proizvede sjemenke žita, ne može ono brašno dobiti ni iz čega, nego se mora nešto potražiti iz vazduha, iz vode i zemlje, što se opet mora vazduhu, zemlji i vodi vratiti u jevtinijem možda stanju. Inače „zemlja izda“.

Metnimo u tanjiriću nešto drvenih pilovina, ili kakve god druge sasitnjene biljne dijelove, pa stavimo tanjirić nad ključalu vodu, tako da vodena para ne može dolaziti u tanjirić: iz drveta će se malo po malo izvijati neka para i širiti u vazduhu — drvo će se sasušiti. Sve ono, što od biljaka ili životinja izvjetri na toploti ključale vode, dakle na temperaturi od 100 stepena, zovemo u kemiji vodom, dok ono, što u tanjiriću preostane, nazivamo suhim ostatkom, suhom materijom. Da smo drvene pilovine prije i poslije sušenja izmjerili na tačnim apotekarskim kantarima, mogli bismo navesti, koliko je u njima bilo vlage, a koliko suhe materije. Tako bismo u sto dijelova drveta našli 42—57 dijelova vode, u povrću 75 do 90 dijelova, u mlijeku 87—90, u hljebu 30—40, u mesu 70—80 dijelova vode.

Metnimo sada suhe materije u staklenu, na jednom kraju zatopljenu cijev i zagrijmo ih što jače špirinom lampom. Iz suhe materije izlaziće opet u vazduhu neke „pare“, a neke će se uhvatiti kao rosa na hladnijim mjestima cijevi. Te kapljice su opet voda, ali voda koja je bila u drvetu kemijski spojena. Pilotine će, međjutim, bivati crnije i crnje, dok se najzad ne pretvore u crno tijelo, svakom poznati drveni uglj. Sad ćemo metnuti drvenog ugljena ili i novih pilovina na vrh od noža, pa ih primaknuti u vrući špirin plamen. Drvo će gorjeti, za naše oči prividno nestajati, ali neće sasvim iščeznuti, nego će ostati nešto pepela. Da smo opet izmjerili drvo prije gorjenja i preostali pepeo, našli bismo u sto dijelova drveta 1—4 dijela, u mesu oko 1—2 dijela, u kraljem mlijeku 0,75, u brašnu oko 1 dio pepela, a sve drugo izgorjelo.

Sve ono što kod gorjenja rastinja ode u vazduh zovemo organskom materijom, dok se ono što preostane zove pepeo, anorganska ili rudna materija.

Iz svega ovoga smijemo izvesti, da je biljka sastavljena od vode, organske materije, u kojoj mora biti ugljika, i napoljetku od nešto mineralnih ili rudnih materija. A kad znamo od kojih je stvari biljka načinjena, onda već možemo slutiti, da će takvih materija biti i u zemlji, vodi i vazduhu, odakle biljka dobiva hranu.

(Nastaviće se.)

Dnevne vijesti.

Svečano posvećenje rimo-katoličke crkve u Podgorici.

Prije nekoliko dana posvetio je barski nadbiskup dr. Nikola Dobrečić rimo-katoličku crkvu u Podgorici, na kojoj su se skoro godinu dana vršile obnovne radnje. Kod ove svečanosti sudjelovalo je čitavo građanstvo bez razlike vjeroispovijesti. Njegova Preuzvišenost gosp. generalni guverner pukovnik grof Clam-Martinić, uputio se u tu svrhu u Podgoricu, gdje su ga pokružni zapovjednik na čelu ukupnog časničkog zbora, te pojedine građanske deputacije dočekali. Kod portala crkve pozdravio je gosp. nadbiskup Njegovu Preuzvišenost i oprašao u crkvu. Tokom ceremonija prozborio je gospodin nadbiskup i zahvalio se koli Njegovoj Preuzvišenosti, toli okružnom zapovjedniku za njihov trud oko brzovsvršavanja opsežnih obnovnih radnja.

Ukrajinski profesori na ruskim univerzama.

Ukrajinski i ruski listovi javljaju, da je na kijevskoj univerzi posve prevladao ukrajinski duh, jer su skoro sve katedre preuzeli Ukrajinci. Sada je došla na red univerza u Krakovu, gdje su usadjene dvije nove ukrajinske katedre i to za filologiju i ukrajinsku povijest.

Posljednje brzojavne vijesti.

Austro-ugarski večernji izvještaj.

Kb. Beč, 16. novembra.
Iz glavnog stana za ratnu štampu javljaju: Dalja napredovanja istočno od Brente.

Njemački večernji izvještaj.

Kb. Berlin, 16. novembra.
Wolffov ured javlja: Jača borbeno djelatnost kod Dixmuidena. Na istoku nema ništa naročitoga. Novi napadački uspjesi između Brente i Piave.

SASTANAK SKANDINAVSKIH VLADAOKA.

Kb. Stockholm, 16. novembra.
Švedska brzojavna agencija javlja, da će se na predlog kralja Gustava 28. ov. mj. u Christianiji sastati kraljevi skandinavskih država. Vladaće pratiće i njihovi ministri spoljnih poslova.

DRŽAVNI UDAR U FINSKOJ.

Kb. Stockholm, 16. novembra.
Vijest zastupnika c. i k. dopisnog ureda. Prema jednoj vijesti iz Haparande, izvršili su socijaliste u Finskoj uz pomoć vojnika državni udar, zaposjeli brzojavne uredi i sve javne institute, raspustili sabor i senat, proglasili stari socijalistički sabor opet kao važeći i uspostavili novi senat sa Tokojem na čelu uz isključenje građanskih elemenata. U zemlji vlada velika uzrujanost.

RUSKA VLADA OBJAVLJUJE TAJNE UGOVORE. — POSLANICI SPORAZUMNIH SILA OSTAVLJAJU PETROGRAD.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Rotterdam, 16. novembra.
„Daily Mail“ javlja: Sadržina tajnih ugovora nalazi se već u državnoj štampariji u svrhu objelodanjenja. Zbog toga su poslanici sporazumnih sila prekinuli svoje započete odnose sa novom vladom i spremaju se da ostave Petrograd. (Prema tome se čini, da je nova vlada u prkos svih protivnih vijesti iznijela pobjedu nad Kerenskijem i Kornijolovom. Za pobjedu boljševika govore uostalom i još neke druge brzojavke, koje ćemo zbog odočnelosti donijeti u narednom broju. Op Ur.)

NOVA FRANCUSKA VLADA.

Kb. Paris, 16. novembra.
Havasov ured javlja: Prema vjerovatnim vijestima izgleda, da će novi francuski kabinet biti ovako sastavljen:
Predsjedništvo i rat: Clementeau;
Unutarnji poslovi: Pams;
Spoljni poslovi: Pichon;
Pravda: Perret;
Finansije: Lebrun ili Klotz;
Trgovina: Clementel;
Kolonije: Angaurin;
Poljoprivreda: Daurin;
Javna nastava: Laffere;
Mornarica: Douner;
Briga oko javne prehrane: Louchour;
Javne radnje: Clavelle;
Briga oko odbrane u vazduhu: Jonard.

DROGERIJA kod „SVETOG DIMITRIJA“

BORIVOJA J. MARIĆA -- SMEDEREVO

